

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๑๙

ทิวฏฐธรรม วิหารธรรม

พระพุทธเจ้าท่านก็ทรงเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา บรรดาพระสาวกซึ่งล้วนแต่เป็นพระอรหันต์ในประเภทอริยบุคคลชั้นสูงสุด ไม่ปรากฏว่าองค์ไหนไม่ทำความเพียร นี่เป็นเหตุให้คิดขึ้นมา เอ๊ ท่านทำความเพียรไปเพื่ออะไร ถ้าความเพียรเพื่อจะถอดถอนกิเลสก็เห็นควร เพราะพระพุทธเจ้า สาวกทั้งหลาย ท่านหลุดพ้นจากกิเลสได้เพราะความเพียร แต่ครั้งพ้นจากกิเลสไปแล้วท่านทำความเพียรเพื่ออะไรกันอีก ในธรรมก็มีบอกไว้ว่า เพื่อวิหารธรรมในทิวฏฐธรรมขณะครองชั้นอยู่ แต่ไม่ค่อยสนใจจุดนี้มากกว่าจุดที่สงสัย ธรรมท่านว่าทิวฏฐธรรม วิหารธรรม เรายังไม่เข้าใจ เวลาอยู่ปกติท่านทำความเพียรเพื่อวิหารธรรมในทิวฏฐธรรม คำว่าทิวฏฐธรรม แปลว่าธรรมที่รู้เห็นอยู่ในวงชั้นที่ครองตัวอยู่คือปัจจุบันนี้ เป็นธรรมเครื่องอยู่ระหว่างชั้นกับจิตในปัจจุบัน แต่เราไม่ทราบระหว่างชั้นกับจิตหรืออะไรต่ออะไรในระยะนั้น

ความจริง พระธาตุพระอาการทุกส่วนของพระพุทธเจ้าก็ดี ธาตุชั้นทุกส่วนทุกอาการของพระอรหันต์ทั้งหลายก็ดี เป็นสมมุติทั้งสิ้น ธาตุชั้นไม่ได้เป็นพระอรหันต์ด้วย รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่ได้เป็นพระอรหันต์ไม่ได้บริสุทธิ์ด้วยเลยกับพระจิตของพระพุทธเจ้าแลจิตของพระอรหันต์ มันเป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้น มันเป็นเครื่องมือของใจ เป็นเครื่องมือทำงานของใจเช่นชั้นต่างๆ ไปนั่นเอง

คนจะตีจะชัว เครื่องมือก็ไม่ได้ตีได้ชัวด้วย เพราะเป็นเครื่องมือเพียงอย่างเดียว เมื่อธาตุชั้นยังมีอยู่ ธาตุชั้นนั้นก็เหมือนกงจักร หมุนตัวอยู่ตามหลักธรรมชาติของมัน เรื่อง อนิจจัง เป็นไปในส่วนร่างกายอย่างลึกลับก็มี เช่นความแปรสภาพไปในทางแก้นี้ก็แปรของมันไปตามอิริยาบถต่างๆ ความสุขความทุกข์ที่ปรากฏขึ้นมาเพราะความแปรสภาพของธาตุชั้นให้แสดงความสุขความทุกข์ขึ้นมาต่างๆ มันก็มี ความจดความจำความคิดความปรุงต่างๆ มันเป็นสิ่งที่เกิดที่ดับประจำตัวเป็นของไม่แน่นอน จิตซึ่งเป็นธรรมชาติที่บริสุทธิ์เมื่ออาศัยอยู่กับสิ่งเหล่านี้ จะปฏิบัติต่อกันให้เหมาะสมอย่างไรบ้าง สมกับความรับผิดชอบกันระหว่างชั้นกับจิตผู้เป็นเจ้าของ

ที่นี่ย่นเข้าไปเรื่องความคิดปรุง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอยู่มากที่จะทำให้อาการภายในไม่สะดวก เมื่อใช้ความคิดปรุงมาก ธาตุชั้นก็อ่อนเพลีย และอ่อนเพลียภายในอวัยวะส่วนละเอียดนั้นแล จะปฏิบัติอย่างไรถึงจะระงับความอ่อนเพลียเหล่านี้ให้อยู่ในความพอดี

ปกติทางส่วนร่างกาย พอแยกออกมาเท่านั้นก็เข้าใจเรื่องสมาธิภาวนา ที่พระอรหันต์ทั้งหลายท่านทำเป็นประจำจนตลอดอวสานแห่งชีวิต ว่ามีความจำเป็นต่อกันดังกล่าวมา

การคิดไปคิดมา นั้นเป็นการทำงานทางขั้นพื้นฐาน ผันคิดมากเข้ามันก็ไม่ได้เรื่อง จะผินคิดก็ไม่ได้ นี่ก็รู้ชัดอยู่ภายในใจ มันเหมือนกับเราดึงสายยาง ดึงออกไปยาวๆ เพื่อจะใช้ พอวางมันก็ติดพับเข้ามา ดึงออกไปวางก็ติดพับเข้ามา ผินดึงต่อไปคือผินคิดต่อไปเลยไม่ออกไม่ปรุงไม่หมาย ทั้งสังขาร ทั้งสัญญา หดตัวเข้าก็อยู่เฉยๆ อย่างนั้นแลไม่ทำงานให้ เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ต้องหยุดพัก ที่จิตคิดเรื่องนั้น วัตถุประสงค์เรื่องนี้ ก็เพื่อใช้การใช้นั้นเอง ยิ่งเป็นการกะการตรวจการคำนวณด้วยแล้ว ยิ่งจะใช้สัญญากับสังขารเกี่ยวข้องกันอย่างมากมาย ทีนี้เวลาใช้นานๆ เข้ามันก็ทำให้อ่อนเพลียได้ ต่อไปก็ไม่ทำงานให้ ย่อมเหนื่อยภายในธาตุชั้นนี้ เฉพาะอวัยวะส่วนละเอียดก็ปรากฏเหนื่อยอ่อนเพลียขึ้นมา ก็จำต้องระงับเสียด้วยวิธีสมาธิภาวนา ดังพระพุทธเจ้าทรงเข้าสู่สมาธิสมาบัติ พระสาวกก็เข้าที่ภาวนา เพราะเป็นเครื่องบังคับกันอยู่ในตัว

พอกำหนดเข้าที่จิตก็ปล่อยงานทันทีทันใด เพราะอยากจะปล่อยอยู่แล้ว เนื่องจากงานนั้นไม่ใช่งานยึดงานถือ ไม่ใช่งานถอดถอนกิเลสแต่อย่างใด เป็นงานที่ทำไปธรรมดาๆ ถ้าเป็นงานยึดงานถือที่เรียกว่าอุปทานแล้วก็ปล่อยได้ยาก เพราะจิตไม่ยอมปล่อยมันเสียตาย แต่งานของพระซีกาสพท่านไม่ได้มีอะไรเสียตาย ทำไปตามความจำเป็นเกี่ยวกับสมมุติเท่านั้น คิดปรุงด้วยเรื่องราวที่มีความจำเป็น พอคิดจะปล่อยเท่านั้นท่านก็ปล่อยของท่านได้อย่างรวดเร็ว อาการแห่งขั้นนี้ทั้งหลายก็สงบตัว จะสงบนานเท่าไรนั้น แล้วแต่ความพอของธาตุชั้นนี้ หรือจิตถอยตัวออกมารับสมมุติ รับรู้สิ่งต่างๆ

เมื่อออกจากที่นั้นแล้วธาตุชั้นนี้ก็สบาย กระปรี้กระเปร่าภายในธาตุชั้นนี้ ทราบได้อย่างชัดเจน เช่นเดียวกับคนที่ทำงานเมื่อยหิวอ่อนเพลียเต็มที่ มารับประทานแล้วนอนพักผ่อนร่างกายให้สบาย พอตื่นขึ้นมาก็มีความสุข ธาตุชั้นนี้ก็แข็งแรง

ระหว่างจิตกับขั้นที่พักกันโดยความถูกต้องเหมาะสม ก็เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน อายุขัยที่จะเป็นไปได้ตามกาลตามเวลา ก็เพราะการปฏิบัติระหว่างขั้นกับจิตให้ถูกต้องเหมาะสมแก่กันนั้นแล ความเกี่ยวข้องกันกับกิจการงานต่างๆ ผินอยู่เรื่อยๆ จิตอยากจะพักก็ผินกัน ผินกันไปผินกันมา ความแพ้กี้มาแพ้ที่ขั้นนี้แหละ ให้แพ้ที่จิตจริงๆ ที่บริสุทธิ์แล้วนั้นไม่มีทางแพ้ เพราะนั่นหมดเรื่องความแพ้ความชนะไปแล้ว ตั้งแต่ขณะที่ได้บรรลุธรรม ความแพ้ความชนะเป็นอันว่าหมดปัญหาไปในทันทีทันใด แต่การที่จะทรงธาตุชั้นนี้ให้เป็นไปตามอายุขัยนั้น ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติระหว่างจิตกับขั้นให้เหมาะสมกัน ไม่ให้มากเกินไป ซึ่งเป็นการตัดทอนอายุขัยลงโดยลำดับที่ผินความพอดี

การเกี่ยวข้องกับสมมุตินิยม ผู้คน การเทศนาว่าการ เหล่านี้เป็นเรื่องสมมุติเป็น เรื่องงานทั้งนั้น ต้องมีการพักผ่อนให้พอเหมาะพอควร อายุก็เป็นไปได้ตามกาลอันควร ถ้าหากฝืนมากไปอายุก็สั้นเข้ามาๆ เช่นเดียวกับเรามีเงินอยู่ร้อยบาทในครอบครัวของเรา ใช้หมดไปเท่าไรในวันหนึ่งๆ ครอบครัวน้อยๆ ใช้วันหนึ่งหมดไป ๒๐ บาท อย่างนี้ ก็ใช้เงินร้อยบาทนั้นได้ถึงห้าวัน ถ้าเรามาใช้เสียอย่างฟุ่มเฟือย วันละ ๔๐-๕๐ บาท ก็ใช้ได้เพียงสองวันเงินก็หมด ทั้งๆ ที่ไม่จำเป็นที่ควรหมดก็หมดได้ เพราะความฟุ่มเฟือย บั่นทอน

เรื่องของธาตุชั้นนี้ก็มิถุนมีเกณฑ์ของมันอยู่ เช่นประมาณอายุเท่านั้น ชั้นนี้ธาตุนี้จะหมดสภาพการรวมตัวใช้การงานอะไรได้ จะหมดความหมายในประมาณเท่านั้นปี เช่น ๘๐ ปี ธาตุชั้นนี้จะหมดสมรรถภาพ ทุกสิ่งทุกอย่างสลายตัวลงไป ถ้าหากว่าใช้แบบหักโหมก็ไม่ถึงนั้น ถ้าใช้เขียมๆ ใช้ให้พอเหมาะพอสม ดังที่เขาใช้เงินร้อยบาทให้พอเหมาะก็ครอบครัวของตนนั้น ก็ย่อมได้ตามกำหนด

นี่คือความจริงที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายก็ดี พระสาวกก็ดี ท่านทรงบำเพ็ญเพียรอยู่ตลอดเวลาจนกระทั่งถึงวันปรินิพพาน เพื่อความรับผิดชอบในธาตุชั้นนี้เท่านั้นเป็นสำคัญ ก็เลสอาสวะไม่ต้องพูดว่าท่านจะแก้อะไรอีก ท่านไม่มีความมุ่งหมายอะไรในการแก้กิเลส เพราะไม่มีกิเลสที่จะให้แก่ให้ถอดถอนอันเกี่ยวกับเรื่องความเพียร ที่เรียกว่า กิเลสหมดนั้นหมดอย่างนี้ ไม่ใช่หมดแล้วจะเกิดขึ้นมาอีก เอ้ ทำไมกิเลสนี้ที่ว่าสิ้นไปแล้ว วันนั้นทำไมมันโผล่ขึ้นมา นี่ก็แสดงว่ากิเลสยังไม่สิ้นยังไม่หมด เพราะไม่สามารถที่จะค้นพบส่วนละเอียดของมันที่ฝังอยู่อย่างจมมิด มันถึงต้องโผล่ขึ้นมาในเมื่อมีโอกาสที่จะโผล่ขึ้นมาได้ แต่ถ้าหมดไปจริงๆ แล้วจะเอาอะไรมาโผล่ มันไม่มีตั้งแต่ขณะบรรลุนิพพานถึงขั้นบริสุทธิเต็มที่แล้ว จากนั้นไปกระทั่งวันนิพพาน จะไม่ปรากฏเรื่องอะไรที่แสดงขึ้นมาว่าเป็นกิเลสภายในจิตใจดวงนั้นเลย ความจริงเป็นอย่างนี้

แต่การประกอบความเพียรของพระอรหันต์ท่านผิดกับพวกเราอยู่มาก ประกอบเพื่อเป็นวิหารธรรมระหว่างชั้นกับจิตที่ครองกันอยู่ให้เป็นความสะดวกเหมาะสม ได้รับความผาสุกสบายไปตามกาลอันควรจนกว่าจะถึงอายุขัยแล้วก็ผ่านไป นี่เป็นประเพณีหรือเป็นความจำเป็นของพระอรหันต์ท่านนับแต่พระพุทธเจ้าลงมา เพราะฉะนั้นครูบาอาจารย์ท่านจึงประกอบความพากเพียรของท่านอยู่เสมอมิได้ขาด

เพียงเราซึ่งเหมือนกับหนูตัวหนึ่งนี้ก็พอเข้าใจได้ ถ้าลงจิตยุ่งมากๆ เกี่ยวกับหน้าที่การงานแล้วมันต้องทราบทันที ต้องหาที่หลบที่ซ่อนปลดปล่อยวางภาระนั้นด้วยความสงบใจ ปล่อยวางอารมณ์ทั้งหลายเสีย เหลือแต่ความรู้ล้วนๆ ก็ผาสุก เรียกว่า วิหารธรรม เวลาจิตพักสงบอารมณ์แห่งชั้นนี้ที่พูดตอนต้นนั้นก็ไม่มีอะไรบกวนใจ ถึง

อะไรจะมีอยู่ก็เหมือนไม่มี ต้นไม้ ภูเขา ดินฟ้าอากาศ ธาตุชั้นของเราเองซึ่งนั่งอยู่นี้ มันก็ไม่มีในความรู้สึก ในเวลาจิตพักสงบตัวไม่ใช่ชั้น มีสัญญาชั้น สังขารชั้น เป็นสำคัญ

ถ้าจะพูดว่ามี ก็มีแต่ความรู้อันเดียวเท่านั้น แต่คำว่ามีนี่มันก็ฝืนๆ ไม่สนิทใจ เพราะคำว่าเหลือว่ามีนี่เป็นสมมุติ แต่ธรรมชาติมันไม่ใช่สมมุติ จะว่าเหลือหรือมีก็มีแต่ความรู้เท่านั้น พูดอย่างเต็มปากก็พูดไม่ได้ เดี่ยวธรรมชาติมันจะหัวเราะเอา ถ้าให้เหมาะสมกับธรรมชาติมันก็ไม่พูดเสียเท่านั้น ทั้งๆ ที่พูดนั้นก็ทราบว่ามันไม่มีอะไร แต่ก็ทราบอยู่นั้นแหละ ผู้ทราบนั้นคือผู้ที่พูดไม่ถูก เพราะไม่ใช่ฐานะจะพูด

นี่จิตเป็นยั้งๆ ถึงขั้นพูดไม่ได้มันพูดไม่ได้ เลยละเอียดย ละเอียดยังพูดได้ เลยละเอียดยไปแล้วก็พ้นสมมุติไปแล้ว ทั้งๆ ที่อยู่ในท่ามกลางแห่งสมมุติมีชั้นเป็นต้นนั้นแหละ การพูดให้ถูกต้องตามหลักธรรมชาติมันชิมันพูดไม่ถูก นี่จิตแท้นอกสมมุติแล้วเป็นอย่างนี้

สภาพรู้ๆ นี้มีอยู่กับทุกคน เป็นแต่เพียงว่าสิ่งที่ไม่มีราคาทั้งหลายมันปกปิดกำบังไว้ อันนี้ก็เลยมาเด่นแทนจิตแท้เสีย และตั้งราคาราคาให้ตัวเองทั้งๆ ที่ไม่มีราคาตามความเป็นจริง มายกตัวขึ้นให้เป็นของมีค่ามีราคา มันเลยทับสิ่งที่มีความค่ามีราคานั้นเสีย เมื่อแกสิ่งนี้ออกโดยลำดับ สิ่งที่มีความค่าโดยหลักธรรมชาตาก็ค่อยปรากฏขึ้นมาๆ เราก็ค่อยๆ เห็นโทษสิ่งที่ตนเคยเสกสรรว่ามีราคาได้ชัดขึ้นตามลำดับแห่งการชำระได้ เมื่อเห็นโทษก็มีช่องทางแก้ไขและมีทางปลดเปลื้อง มีทางต่อสู้กันเพื่อชัยชนะ เอาตัวรอดเพื่อเห็นยอดธรรม คือวิมุตติหลุดพ้น

เพราะแต่ก่อนไม่รู้ว่าเป็นภัย เมื่อรู้แล้วใครจะไปนอนใจอยู่ได้ ต้องพยายามเต็มสติกำลังความสามารถ จนกระทั่งเอาชีวิตเข้าแลกกันเลย เมื่อเห็นโทษเห็นภัยเต็มที่ก็พิดกันเต็มกำลัง และสลัดปัดทิ้งอย่างไม่มีอาลัยเสียตาย คุณค่าของจิตก็แสดงตัวเต็มที่ไม่มีอะไรปิดบังหุ้มห่อได้ดังที่เคยเป็นมา จะเรียก อิศรจิต อิศรธรรม ได้ทั้งนั้น ไม่มีอะไรมาขัดขวาง ลงกิเลสได้สิ้นซากจากใจแล้ว ในแดนสมมุติก็มีกิเลสเท่านั้นเป็นตัวกีดกันขัดขวางจิต ขัดขวางธรรม

การพยายามชำระสะสางนี้ จงระวังเสมออย่าให้กิเลสเข้ามาแทรก พอจะเริ่มภาวนามันหากมีเรื่องอันใดอันหนึ่งเข้ามาคิดมาขวางจนได้นั้นแหละ มันแสดงเป็นกลอุบายต่างๆ ออกมาพรั่นสอนเรา เพราะมนุษย์เรานี้มันสอนง่าย ถ้ากิเลสสอนสอนง่ายนิดเดียวสอนมนุษย์นะ ส่วนธรรมะสอนละสอนยาก กิเลสกระซิบเพียงคนเดียวเท่านั้นแหละยอมหมอบราบเลย ทั้งเชื่อทั้งหมอบราบ ไม่มีท่าทางต่อสู้เลย ความจริงเป็นอย่างนั้นจะให้เข้าใจ

ธรรมะสอนไม่ค่อยลงไม่ค่อยเชื่อ ทำไมมันจึงเป็นอย่างนั้น เพราะกิเลสมันเป็น
 แนวน้ำอยู่ตลอดเวลา ไม่ให้ธรรมะเข้าไปแทรกได้เลย กิเลสเป็นแนวน้ำ เป็น
 อาจารย์ อาจารย์ใหญ่ อาจารย์รอง รองลำดับลำดับลงมา ชั้นศาสตราจารย์ก็มี รอง
 ศาสตราจารย์ก็มี รองลงมาเป็นอาจารย์ธรรมดา รองลงมาเป็นครู เป็นครูรองลงไป
 เรื่อยๆ มันมีหลายอาจารย์อยู่ในภายในจิตใจ แต่ละอาจารย์ประจำอยู่ทางตา ทางหู ทาง
 จมูก ทางลิ้น ทางกายและทางใจ มีแต่อาจารย์เหล่านั้นทั้งนั้นเป็นเจ้าก็เจ้าการ แล้วธรรมะ
 จะแทรกเข้าไปได้อย่างไร

เมื่อเราทราบตามหลักความจริงที่เป็นอย่างนี้ด้วยหลักธรรมแล้ว เราก็มีทางแก้
 ไขด้วยอุบายแห่งธรรม ถึงจะยากลำบากเพราะกลอุบายของกิเลสมันจะแทรกจะแซง
 กระทบขึ้นมาโดยอาการต่างๆ ซึ่งเราเคยเชื่อมั่น เราก็พอจะจับมาพิจารณาเทียบเคียงถึง
 เหตุถึงผล ความสำเร็จของมันและของธรรมได้ และพอพืดพอเหวี่ยงกันไป ไม่
 ยอมหมอบราบเสียที่เดียวดังที่เคยเป็นมา

ทุกข์ก็ทน ลำบากก็ทน ยากง่ายก็ทน พอได้เมื่อไรเอา พอสู้เมื่อไรสู้ เอาเวลา
 แพ้ๆ ไปก่อน แพ้ให้ทราบที่เราแพ้ แต่แพ้เพื่อที่จะต่อสู้ เมื่อมีกำลังจะต่อสู้ไม่ถอยเพื่อ
 ชัยชนะตามความมุ่งหมาย สู้หลายครั้งหลายหน สู้ไม่หยุดไม่ถอยมันก็มีทางชนะได้ ไม่
 ชนะอย่างละเอียดก็ชนะอย่างหยาบ มันต้องเคาะกันเข้าไปตั้งแต่เปลือกกระพี้ก่อน
 แหละ แกะเปลือกออกแล้วฟันเข้าไปกระพี้ ฟันเข้าไปถึงแก่นจนได้เมื่อฟันไม่หยุดไม่
 ถอย ฉะนั้น จงยึดเอาคติตัวอย่างของพระพุทธเจ้าแลสาวกมาใช้ฟันกิเลส อย่าปล่อย
 แนวทางท่านและอย่าท้อถอย อยากรจะชนะของฟาดฟันกันลงทำเดียว จะเป็นศิษย์
 พระตถาคตอย่างสมบูรณ์แบบหาที่ต้อตตัวเองไม่ได้ จะภาคภูมิใจโดยถ่ายเดียว
 ตลอดอนันตกาล

ปกติเราเชื่อมั่นง่าย เชื่อกิเลสนะ เพราะเคยสนิทติดจมอยู่ด้วยกัน จนกระทั่งเรา
 กับกิเลสไม่ทราบว่าจะอะไรเป็นอะไร มันเป็นเรา เราเป็นมันเสียทั้งหมด กิเลสทุกประเภท
 กลายมาเป็นเรา เรากลายเป็นมันเสียสิ้น จะแต่ต้องกิเลสมันก็จะเป็นการแต่ต้องเรา
 ไป เลยไม่ยากแต่ต้อง เพราะเรากับกิเลสมันแยกกันไม่ออก นี้ละที่ทำให้คนนอนใจ
 หาทางแยกไม่ได้เพราะไม่หา เพราะไม่เห็นเรื่องกิเลสกับตน เนื่องจากมันเป็นอันเดียว
 กันเสียหมดแล้ว

แม้จะเป็นเช่นนั้นก็ตาม เราเป็นผู้มีความเชื่อความเลื่อมใสต่อหลักธรรมของ
 พระพุทธเจ้า การเอื้อมืออวัยวะองศาให้ช่วย ก็คือการยึดถือศาสนธรรมนั้นแหละ
 น้อมนำศาสนธรรมเข้ามาแก้ตัวเองช่วยตัวเอง ยากลำบากก็สู้อุตสู้ทน ต่อไปก็ค่อยเปิด
 ทางเข้าไปๆ และเห็นแง่แห่งความผิดของตน ความโง่ของตน อันเป็นเรื่องของกิเลสไป

เรื่อย ๆ ด้วยอุบายแห่งธรรม ที่นี้ความเชื่อในธรรมก็ค่อยเด่นขึ้น ๆ ความเชื่อกิเลสน้อยลงไป ๆ เพราะเห็นโทษของมันเรื่อย ๆ เห็นความโกหก มายาของมัน การพูดกับการทำไม่ตรงกันของมัน

เอ้า พุดง่าย ๆ ก็ว่ากิเลสตัวเล้กกลมมันหลอกไปอย่างหนึ่ง แต่เวลาทำมันทำไปอีกอย่างหนึ่ง ผลเป็นอย่างหนึ่งขึ้นมา ไม่สมความมุ่งหมายที่เราเชื่อมั่นอย่างตายใจ แล้วถูกมันต้มเสียเปื่อย ๆ ไม่มีคำว่าต้มให้สุก แล้วรับประทานอร่อยเป็นสุขกายสุขใจ ถ้าเราจะฝืนเชื่อมันไปเรื่อย ๆ ก็ต้องจม จมอย่างไม่มีหวังตั้งตัวได้เลยตลอดไป เอ้า พิดกลับตัวกลับใจหันหน้าเข้าสู่ธรรม หันกันให้กิเลสตัวลวงโลก

ส่วนธรรมนั้นเป็นยังงี้เป็นยังงั้น จริงตลอดสายตั้งแต่ขั้นต้นจนกระทั่งขั้นสูงสุด เป็นความจริงล้วน ๆ ไม่มีหลอกหลอนซ่อนกลอะไรเลย เวลาทำตามธรรม แม้จะได้รับ ความลำบากลำบาก แต่ผลปรากฏขึ้นมาเป็นความสุขโดยลำดับเป็นที่พอใจ ยากกับง่ายก็ไม่สนใจนำมาเป็นอุปสรรค ไม่ถือเป็นการว่าหนักมากยิ่งกว่าที่จะทำให้ยิ่งขึ้นไปกว่านั้น ที่นี้อาจารย์ทั้งหลายฝ่ายหลอกลวงก็ค่อยถูกขับไล่ไปเรื่อย ๆ ถูกขับไล่ด้วยอรรถด้วยธรรม ด้วยสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียรทุกอย่าง กำจัดปิดเป่าไปเรื่อย ๆ ตามเข้าไป ๆ จนกระทั่งถึงที่สุดไม่มีอะไรเหลือ

เมื่อวิภูวนที่เป็นเหตุให้หมุนเวียน เป็นสิ่งหลอกลวงจิตใจหมดสิ้นไปจากใจแล้วก็เหลือแต่ธรรมทั้งแท่งหรือธรรมทั้งดวง ได้แก่จิตที่บริสุทธิ์ล้วน ๆ เต้นอยู่ภายในตัวเอง นั่นแหละที่จิตเป็นเอกแล้ว มีอันเดียวเท่านั้นในโลกนี้ไม่มีอะไรเสมอเหมือน พอรู้อันนี้ อย่างเต็มภูมิแล้วย่อมปล่อยอะไรเต็มภูมิเต็มที่ ไม่มีเหลือเลยในขณะเดียวกัน ไม่มีอะไรเป็นคู่แข่ง ในโลกนี้ไม่มี เมื่อถึงธรรมอันนี้แล้วไม่มีอะไรเป็นคู่แข่ง และหมดปัญหา นี่คือผลของการฝืนจิตใจต่อสู้กับกิเลสเพื่อธรรมดวงเลิศ ย่อมประจักษ์ดังที่กล่าวมานี้

ปกติใจกิเลสต้องชอบจะก่อกรรมก่อเวรใส่เจ้าของอยู่เรื่อยนั่นแหละ ก่อเรื่องก่อราวก็เหมือนก่อกรรมก่อเวรนั่นแหละ การทำการคิดไม่ดีขึ้นมาก็เป็นผลสนองตอบเข้าสู่ตัวเราเอง เหมือนกับก่อกรรมก่อเวรใส่ตัวเองอยู่ตลอดไป ยิ่งกว่าคนอื่นมาทำให้เป็น ไหน ๆ สิ่งไม่ดีที่ตนทำขึ้นเพราะกิเลสชักจูง จึงเป็นสิ่งที่น่ากลัวน่าระวัง ยิ่งกว่าสิ่งไม่ดีที่ผู้อื่นมาทำให้หลายพันหลายหมื่นเท่า เรื่องกระชิบกระชาบด้วยการชักจูงนั้น มันเป็นอยู่ภายในจิตใจของปฤชชน มันพาให้ชนตะ ไม่มีคำว่าผิดหรือถูก ควรไม่ควร

ทุกคนนั่นแหละ ไม่ว่าเฉพาะท่าน ๆ เรา ๆ เพียงเท่านั้น มันทั่วโลก ขึ้นชื่อว่าธรรมชาตินี้มีอยู่ภายในจิตใจ ย่อมผูกหยั่งก่อวนอยู่ในใจตลอดเวลา ไม่เลือกกาลสถานที่ บุคคลใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะพวกนี้พวกหารายได้ พวกล่าโลกล่าสงสารมาเป็นบริษัทบริวาร ไม่หวังขาดทุนสูญดอก ได้น้อยก็เอา มากก็เอา มีแต่เอาทำเดียว คำว่าขาดทุนเป็นสิ่ง

สะท้อนมันอย่างมาก มันจึงพยายามกีดกันด้านทานไว้ไม่ให้มีขึ้นได้เลย ใครจะไปทางดี มันต้องทรมาณอย่างหนัก ตัดแข้งตัดขา ตีตามเนื้อตามตัวอวัยวะน้อยใหญ่ให้เจ็บปวด รวดราวไปหมด ไม่ให้ไปวัดฟังธรรมจำศีลได้เลย เพราะมันกลัวจะขาดบริษัทบริวาร ในวงวัฏจักรที่อยู่ใต้อำนาจของมัน

ความไม่ยอมเสียสละก็คือกิเลส ไม่ยอมเสียสละให้ใครทั้งนั้น ใครจะดีเท่าฟ้าก็สู้ เราไม่ได้ ยกตัวอย่างเหมือนกับคนเมาเหล้า ธรรมดาที่เมาเพราะฤทธิ์กิเลสอยู่แล้ว ยังไปเอาเหล้ามากินเข้าไปอีกก็ยิ่งเมาใหญ่ เพิ่มกิเลสตัวเมานี้ให้เด่นขึ้นไปอีก ขณะเป็นบ้า พูดพล่ามได้ทุกอย่างทุกอย่างไม่มียางอายุก็คือขณะเมาสุรา ขณะโง่ที่สุดก็คือขณะเมาสุรา นั้นแหละ แต่สำคัญว่าตนฉลาดที่สุดก็ขณะนั้นเอง มีใครมาพูดผ่านหูไม่ได้ เขาอยู่ปาก เมฆโน้นก็ตาม “เอ้า ห้ามกูเข้าไปตีกับมันหน่อย ไอนั้นนะมันเก่งนัก” ฟังดูซิ ทั้ง ๆ ที่ไปไม่ได้ก็ให้คนห้ามไปตีกับเขา นั่นคือความสำคัญที่มีอยู่ภายในจิต ฉะนั้นจึงต้องแก้ตรงนี้ ที่เป็นคลังแห่งความลุ่มหลงมัวเมา ด้วยความพยายามของนักธรรมะ

ผู้เห็นโทษก็คือผู้รู้โทษแล้ว ผู้เห็นคุณก็คือผู้รู้คุณอย่างเต็มใจแล้ว ได้แก่พระ พุทธเจ้าของเราแน่ ถ้าไม่เชื่อคนอย่างพระพุทธเจ้าจะเชื่อใคร ที่จะพูดได้เด็ดดวง และถูกต้องแม่นยำยิ่งกว่าพระพุทธเจ้ามีใครที่ไหน มันไม่มีในโลกอันนี้ สวาทที่เป็น พระอรหันต์ก็เพราะเชื่อตามคำของพระพุทธเจ้า แล้วนำธรรมมาปฏิบัติตน จึงได้เป็น อย่างนั้นขึ้นมาให้เราได้กราบไหว้บูชาอยู่ทุกวันนี้

เราที่ยังไม่ได้เป็นอรหันต์อรหันต์ก็ต้องการจะเป็น จะพ้นจากทุกข์ด้วยการ ประกอบความ پاکเพียรด้วยวิธีต่าง ๆ อยู่แล้วเวลานี้ ถ้าพูดถึงวาสนา เราก็มียของเรเต็ม ตัวอยู่แล้ว เราไม่ไปยืมวาสนาของใครมาบำเพ็ญคุณงามความดี มันเป็นขึ้นมาด้วยจิต นิสสัยศรัทธาความเชื่อความเลื่อมใสของเราเอง เราทำของเราเอง เราไม่บกพร่องที่ตรง ไหนพอจะไปหยิบยืมของคนอื่นมาช่วยสนับสนุน จงภาคภูมิใจในวาสนาของเราและ ประกอบความดีสำหรับเราให้ยิ่งขึ้น อันบุญวาสนานั้นเราก็มียอยู่ในตัวของเราแล้ว เราไม่ บกพร่องที่ตรงไหน ต้นวาสนาก็คือร่างกาย ใจของเราเอง เวลานี้ก็สมบูรณ์อยู่แล้ว ใจ เราก็มียพอใจและเชื่อเลื่อมใสในธรรมอยู่แล้ว และบำเพ็ญความดีเรื่อยมามิได้ขาด

ถ้าเราทราบที่เราบกพร่องที่ตรงไหน เราก็มียพยายามส่งเสริมแก้ไขจุดที่บกพร่อง นั้นด้วยตัวของเราเอง เราไม่ได้ไปยืมความดีของใครมาแก้ไขสิ่งที่บกพร่องในตัวเรา สติ ปัญญาก็มีอยู่กับเรา ความเพียรก็มีอยู่กับเรา ที่จะส่งเสริมที่จะแก้ไข ธรรมเหล่านี้มีอยู่ กับเราอยู่แล้ว มีแต่การบำรุงส่งเสริมให้มากขึ้นไปโดยลำดับถ่ายเดียว เราไม่ได้หยิบ ยืมของใครมาช่วยตัวเรา จะว่าเราไม่มีวาสนาได้ยังไง วาสนามีอยู่กับทุกคน ส่วนการมี มากน้อยทำไม่ให้นำมาแข่งกัน เพราะผิดวิสัย เนื่องจากต่างคนต่างเป็นผู้รับผิดชอบ

ตัวเอง มีมากมีน้อยก็รู้อยู่กับตัวเอง แก้ไขตัดแปลงอยู่ที่ตัวของแต่ละราย บำเพ็ญอยู่ที่ตัว เวลาพอแล้วก็ตัวเองเป็นผู้หลุดพ้น ความหลุดพ้นก็ไม่นำมาแข่งใคร ใครบำเพ็ญเต็มภูมิแล้วก็ผ่านพ้นไป ใครยังไม่เต็มภูมิก็บำเพ็ญไป และหลุดพ้นตามกันไปเรื่อยๆ เช่นเดียวกับผู้รับประทานอ้อมตามกันไปเรื่อยๆ ฉะนั้น ไม่ใช่ฐานะจะนำมาแข่งกัน

ที่เราเคยได้ยินแต่ข่าวท่าน พระพุทธเจ้าและพระสาวกท่านเป็นพระอรหันต์เข้าสู่ปรินิพพาน เมื่อถึงข่าวของเราผู้บำเพ็ญเต็มที่ยังอย่างนั้นแล้ว เราก็คงเป็นไปได้เช่นเดียวกับท่าน เพราะเดินทางสายเดียวกันจะมีทางปลีกแฉะไปเป็นอื่นที่ไหน ต้องเป็นอย่างท่านนั้นแล จะเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ ผิดจากหลัก สวากขาตธรรม เพราะท่านตรัสไว้ชอบแล้วทั้งนั้น ผู้ดำเนินตามนั้นแล้วต้องเป็นนิยานิกธรรม นำผู้บำเพ็ญให้พ้นทุกข์ไปโดยลำดับ จนกระทั่งพ้นทุกข์โดยสิ้นเชิงเช่นเดียวกับพระพุทธเจ้าและสาวกท่าน

ฉะนั้น จงพยายามดูจิตของตัวเองให้มากกว่าดูเรื่องอะไร ดูเรื่องใครก็ตาม มันไม่เห็นโทษเห็นคุณชัดเจน ยิ่งกว่าดูเรื่องของตัวเอง ดูเรื่องคนอื่นดีไม่ดีเป็นการสั่งสมกิเลสขึ้นมา พอพูนขึ้นโดยเจ้าตัวไม่รู้และพอกพูนมากขึ้นโดยลำดับ ดีไม่ดีกินไม่ได้นอนไม่หลับ วุ่นทั้งกลางวันกลางคืน เพราะความสนใจดูแต่เรื่องภายนอก ไม่สนใจดูเรื่องของตัว

การดูตัวเองคือใจ ซึ่งเป็นผู้ไปปรุงไปแต่ง ไปหาเรื่องราวด้วยสติ ก็ย่อมทราบความผิดถูกดีชั่วของตัวได้ ใจก็สงบตัวลง พอมีทางได้รับความสงบสุข และเห็นโทษในความผิดความปรุงของเจ้าของที่ตะครุบเงาหลอกตัวเองไม่มีสิ้นสุดยุติ

ใจนี้เป็นมหาเหตุ เหตุปัจจัย จะหมายถึงอะไรมีเหตุเป็นปัจจัย ปัจจัยเครื่องหนุนจะเกิดที่ไหน ถ้าไม่เกิดขึ้นจากใจซึ่งเป็นต้นเหตุอันสำคัญ อารมมณปัจจัย มันเป็นอารมณ์มาจากไหนถ้าไม่เป็นไปจากใจ ปรุงขึ้นมาให้เกิดให้เป็นอารมณ์ อารมณ์เป็นขึ้นจากใจซึ่งเป็นตัวมหาเหตุนี้แล จงสำรวจระวัง อย่าปล่อยใจออกเพ่นพ่านสู่อารมณ์ ถ้าไม่อยากเจอไฟคือความทุกข์ร้อนนอนอนครางเผลอผลาญใจ

อภิธรรมท่านสอนจิตล้วนๆ จึงเข้าใจยาก กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา นี้เหมือนกัน เหตุปัจจัย อารมมณปัจจัย อธิปติปัจจัย สมณนุตรปัจจัย เหมือนกันธรรมที่กล่าวเหล่านั้นมีอยู่ที่ใจ พระอภิธรรมท่านสอนใจ ถ้าเราไม่เข้าใจเรื่องอภิธรรมเราก็อย่อด่วนไปสนใจให้เสียเวลาลำเวลาเลย ให้ดูใจซึ่งเป็นรากฐานของอภิธรรม เป็นที่แสดงออกแห่งกิริยาของอภิธรรม เช่น เหตุปัจจัย เป็นต้น เป็นอาการหนึ่งๆ ที่ท่านแสดงออกไปจากใจ เมื่อทราบนี้แล้วทราบไปหมดปิดไม่อยู่ เพราะอภิธรรมทั้งเจ็ดคัมภีร์นั้น เกิดขึ้นที่พระจิตของพระพุทธเจ้า ท่านสอนจิตทั้งสิ้น

ขอให้สร้างใจให้ฉลาด คำว่าฉลาดนี้ฉลาดรอบตัวเองนะ อย่าไปสำคัญว่าความฉลาดกว่าผู้ใดแล้ว เป็นความเลิศความประเสริฐยิ่งกว่าความฉลาดรอบตัวเอง นี่คือการฉลาดอันเลิศประเสริฐอยู่ที่ตรงนี้

ความเป็นใหญ่ในตัวนี้ดี เป็นใหญ่ในผู้อื่นไม่คอยดียิ่งกว่าความเป็นใหญ่ในตัวเอง รู้รอบตัว แก้ไขตัวได้ดี อากาโรดที่แสดงออกมาผิดถูกดีชั่ว นั้นจะแสดงมาจากตัว และรู้เรื่องราวของตัว จึงชื่อว่าผู้ปฏิบัติ จงมองดูจุดนี้อย่าไปดูจุดอื่น ชื่อว่าผู้ปฏิบัติโดยถูกต้อง เรื่องราวอะไรๆ ก็สงบลงไปๆ สุดท้ายก็จะมาเห็นโทษทั้งหมดที่มันร้ายออกไป ตะครุบเงาไปโน้นไปนี้ที่จิตแห่งเดียว เพราะที่เกิดอภิรกรรมและยอดอภิรกรรมก็คือจิตดวงบริสุทธิ์ล้วนนี้แล จะเป็นอะไรที่ไหนไปแล้ว จงปฏิบัติตามเยี่ยงอย่างของพระพุทธเจ้าแลสาวกท่าน ถ้าอยากเห็นคลังแห่งอภิรกรรมคืออะไร อยู่ที่ไหน ผู้ปฏิบัตินั้นและจะทราบในตัวเองด้วย สนุกปฏิภาณ โดยไม่มีกาลสถานที่ใด ๆ มายืนยืนรับรอง จะพอดัวอยู่กับสนุกปฏิภาณภายในใจตัวเอง

เอาละ วันนี้แสดงเพียงเท่านี้